

3 «Неправильний»
Юрій Бідзіля
СТОР.

4 Експерсія
із запрошенням
СТОР.

7 Випускник
із передової
СТОР.

Там, де зароджується наука

20 травня — День науки

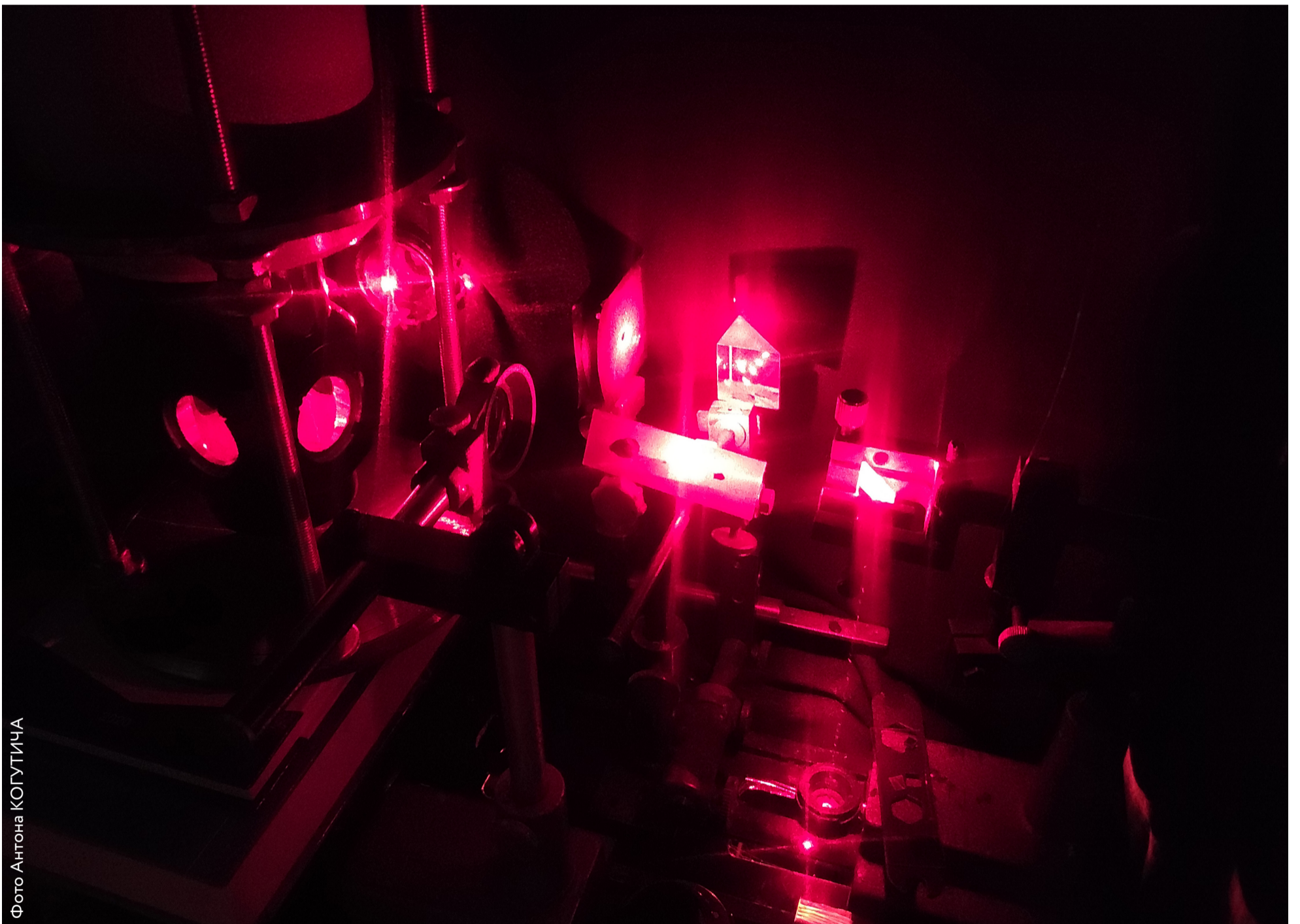

Фото Антона КОГУТИЧА

Дослідження пружних властивостей кристалів методом розсіювання лазерного випромінювання на акустичних хвилях кристалічної ґратки

Із директором НДІ фізики і хімії твердого тіла УжНУ, завідувачем кафедри напівпровідників, академіком НАН України, професором Ю.Височанським знайомий давно. Ще із часів його проректорства (до слова, проректором із наукової роботи працював 12 років). Але так сталося, що на фізичному факультеті не «перетиналися». Хоч від нашої останньої зустрічі я відвідував цей підрозділ у справах добрий десяток разів. Отож коли зустрілися за домовленістю, то спочатку довго обмінювалися університетськими новинами. Зрештою, задовольнивши один одного пізнавальною інформацією, перейшли власне до теми мого візиту — Юліан Миронович пообіцяв привідкрити для «Погляду» таєм-

ниці творення великої науки у фізиків. Розповісти моєму співрозмовнику є що. Дослідженнями він займається майже пів століття. Основну увагу приділяє вивченню властивостей напівпровідникових матеріалів, пошуку нових пов'язаних із ними фізичних явищ із метою застосування на практиці. Результати роботи, які Ю.Височанський отримує, проводячи досліди в різних лабораторіях світу, фіксує у вигляді наукових статей. Цьогоріч уже опубліковано 6, торік узагалі було 14. Невипадково авторитетний фахівець, за даними Наукової бібліотеки Ужгородського національного університету, — серед лідерів із-поміж науковців вищу за кількістю публікацій (майже по 270) у наукометрич-

них базах «Web of Science» та «Scopus». Шлях до результатів — не простий. Невипадково японська приказка твердить: у науку немає коротких шляхів. І все ж Юліан Миронович постійно робить вагомі відкриття. Є серед них особливо пам'ятні, тому що несподівані. Скажімо, у 1986 році було отримано дивовижні результати розщеплення структурного фазового переходу в полі лазерного випромінювання. Дослідження виконував сам і опублікував в одному з провідних наукових журналів. Або ж у 2016 році в Ок-Риджі (США) перемиканням електричним полем установили напрямок диворізації в шаруватому кристалі при зменшенні його товщини до двох структурних шарів (до

20 ангстрем, 2 нанометри; можна тільки уявити, які це мікроскопічні величини, якщо $1 \text{ нм} = 9^{-10} \text{ м!}$), що особливо стало цінним із практичних міркувань. Часто дослідження бувають інтернаціональними. То співпраця з литовцями в згаданому Ок-Риджі, то з чехами й французами в Греноблі. То з київськими колегами, то з німецькими... До речі, з останніми експеримент проводили цілодобово весь тиждень. Деякі роботи тривали зо 2–3 роки, а паралельно доводилося вести й інші. Тут, як у Леонардо да Вінчі: «Якщо запастися терпінням і виявити старання, то посіяні насіння знання неодмінно дадуть добрі сходи».

Закінчення на стор. 5.

Вихідні без нудьги

Сонячної неділі студенти факультету математики та цифрових технологій зібралися на відпочинок до села Анталовці, що на Ужгородщині. Ініціювала захід Данієла Рошко — голова студентської ради підрозділу, третьокурсниця. Реалізувати задум удалося, зокрема, із допомогою Павла Мулеси, заступника декана з виховної роботи, доцента. «Ідея виникла ще восени. Хотілося влаштувати День першокурсника, як зазвичай, але тоді у зв'язку з війною організувати це було складно, тому вирішили відкласти. Узагалі захід планувався до 80 осіб, але охочих виявилось дійсно багато, тому кількість учасників зросла до понад 140.

Усі допомагали, тому поїздка виявилася неймовірною», — каже Данієла. На території є невелике озеро, поряд ділянка, де живуть олені, дикі свині, осел, кози, барани, фазани.

Відпочинок у горах був насиченим, оскільки студенти змагалися в різних настільних іграх, у волейболі, бадмінтоні; не обійшлося без закарпатського бограча, шашлика, смаженої на мангалі картоплі, світлин на згадку. Загалом такий квітневий вихідний упевнено закарбувався в пам'яті учасників.

Поліна МОРУГА,
Катерина ІСАЧЕНКО,
студентки
відділення журналістики.

На вченій раді: і «космічні» звіти теж!

Навчальний рік потроху завершується, а наш виш не зупиняється на своїх здобутках. В останній вівторок квітневого місяця вчена рада провела чергове засідання.

Зустріч розпочали з доповіді Марини Король, професорки, яка є заступницею декана з наукової роботи факультету міжнародних економічних відносин. Вона повідомила, що впродовж 2022 року науково-педагогічні працівники підрозділу опублікували 67 статей у виданнях таких наукометричних баз даних, як «Web of Science» та «Scopus». Також світ побачили 5 монографій, 3 навчальні посібники, 6 словників. Студенти цього ж

факультету торік опублікували 11 статей у фахових виданнях України. У підрозділі також діє студентський науковий клуб «Міжнародники в тренді».

Іван Шафраньош, професор, очільник кафедри квантової фізики, розповів про роботу проблемної науково-дослідної лабораторії фізичної електроніки, у якій упродовж п'яти років виконували дві масштабні наукові роботи завдяки фінансуванню Міністерства освіти і науки України.

Віктор Кудак, молодший науковий співробітник кафедри оптики, а також завідувач навчально-наукової лабораторії космічних досліджень, теж прозвітував. Грантова угода з Шан-

хайською астрономічною обсерваторією (Китай), що розпочалась у 2021 році, триває й досі. Уже другий рік виконують держбюджетну роботу «Розробка методу ідентифікації та визначення фізичних параметрів космічних об'єктів в інтересах національної безпеки України».

Останнє питання, розглянуто на засіданні, — присвоєння вченого звання старшого дослідника доценту кафедри неорганічної хімії Артемові Погодіну й старшому науковому співробітнику науково-дослідної частини, кандидатури хімічних наук Михайлові Філепу.

Катерина ЖЕРЕБАК,
«Погляд».

Нові зелені життя від Волонтеріату

Між Днем вдячності волонтерам та Днем Землі біля гуртожитків №2 і 3 в УжНУ садили дерева за ініціативи ГО «Волонтеріат УжНУ».

Доброю для довкілля справою відзначили й річницю свого заснування в статусі громадської організації. «Планували зібратися 1 квітня — у цей день торік офіційно здобули новий статус, однак відклали через несприятливу погоду. Нині тут — актив Волонтеріату, викладачі й студенти з різних факультетів», — розповіла Крістіна Товт, голова правління ГО.

Загалом висадили 40 саджанців бузку, 4 тюльпанові дерева

та 20 ялинок. Крім того, представники Волонтеріату ще прибирали територію довкола гуртожитків, аби нові саджанці споглядали не сміття, а красу цього світу. І нагадували, що їхнє вкорінення знаменувало також рік укорінення в суспільному ґрунті викликів «Волонтеріату УжНУ» як ГО. **Мирослава ГАРАЗДІЙ,**
«Погляд».

Ректор, якого запам'ятають

До 80-річчя Володимира Сливки

21 квітня виповнилося б 80 років восьмому ректору УжНУ Володимиру Сливці. Він народився 1943 року в селі Котельниці. Там же, на Воловеччині, у селі Тишів, закінчив семирічну школу. Відтак здобував освіту в Виноградівському політехнічному технікумі.

У 1960-ому вступив до Ужгородського державного університету, а після закінчення навчання (у 1965 р.) став аспірантом рідного вишу. Під керівництвом п'ятого ректора нашого закладу, професора Дмитра Чепура вивчав оптичні властивості кристалів, у 1970 та 1982 роках захистив відповідно кандидатську й докторську дисертації (за профілем фізико-математичних наук). У 1985-ому здобув звання професора.

В університеті Володимир Юлійович працював на різних посадах на кафедрі фізики напівпровідників: асистентом, старшим викладачем, доцентом, завідувачем. У 1986 р. був призначений проректором із наукової роботи, а в 1988–2004 роках працював ректором.

Підготував 3 докторів, 17 кандидатів наук, опублікував понад 200 наукових робіт, став лауреатом двох державних премій, депутатом чотирьох скликань обласної ради. За керівництва В.Сливки виш здобув статус національного, було відкрито нові факультети, спеціальності, приміщення...

На жаль, 24 травня 2004 року за доволі загадкових обставин Володимир Юлійович пішов із життя. Похований на кладовищі «Кальварія» в Ужгороді.

Кожен, хто працював зі зга-

даним керівником, педагогом, науковцем, може сказати щось своє про нього. Зокрема, знаю, фізики підготували до друку матеріали до ювілею свого колеги. Мені теж довелося багато з цим очільником співпрацювати. Яким я запам'ятав ректора Сливку? Лише з позитивного боку. Насамперед урівноваженим, спокійним, інтелігентним, із почуттям гумору, політично нейтральним, тим, котрий умів вислухати й сприймав аргументи.

Саме завдяки Володимирові Юлійовичу було засновано газету «Погляд» і дано їй таке ім'я з 30 пропонуємих назв. Керівник завжди уважно ставився до потреб забезпечення часопису, постійно його читав, із розумінням ставився до редакційних буднів і навіть якихось помилок. Ніколи не втручався в роботу нашого колективу. За винятком одного разу... Трапився випадок: ми зустрілися для вирішення робочих питань. Я саме мав зверстані сторінки чергового номера, показав Володимиру Юлійовичу. І потрібно ж такому статися! Саме в цьому номері виник неймовірний збіг: у трьох публікаціях різні автори дякували ректору за сприяння у вирішенні певних проблем. Ректор, за діагоналлю пробігши номер, якимось дивом натрапив на ці три «вдячні» речення й два з них поросив видалити, зазначивши: «Потрібно бути скромнішим».

А ще В.Сливка заохочував мене якнайшвидше завершити кандидатську дисертацію, консультувався з питань журналістики, інформаційної політики

університету, пропонував цікаві теми для газети, чим міг, максимально сприяв у той складний (особливо з погляду політики та економіки) період. І завжди віднаходив слово підтримки, удало до теми жартував.

А ще незадовго до смерті натякав, що його кабінет... прослуховують. Тому іноді в останні місяці життя керманіча ми спілкувалися на балконі. Так само і я швидко розповсюджену версію про самогубство наставника сприйняв скептично. Тим паче, що з-поміж працівників вишу бачив свого керівника фактично одним з останніх. За кілька годин до смерті він ще був у ректораті, ми спілкувалися з якоюсь виробничо-редакційною питанням. Володимир Юлійович мав зви-

чайний робочий настрій. Його обличчя не віщувало схвильованості, неспокою, біди. І в цей же день — сумна звістка про трагічну смерть...

Пам'яті В.Сливки встановлено меморіальну дошку, виконано дипломну роботу, започатковано волейбольний турнір... Про Володимира Юлійовича добре відгукуються учні, колеги, із якими доводилося спілкуватися. Він залишився в наших спогадах тим ректором, котрого запам'ятають. У найкращому розумінні цього слова.

На спеціально влаштованій зустрічі з нагоди ювілейної дати народження В.Сливки в ректораті зібралися керівництво вишу, декани, викладачі, сту-

денти. Про нього із вдячністю згадували колеги. Зокрема, Юліан Височанський (експроректор із наукової роботи), зазначив: «Володимир Юлійович мотивував науковців на пошук, аби дослідження були значущими, цікавими, яскравими, застосовними. Це відобразилося в тому, що він сам двічі став лауреатом Державної премії в галузі науки і техніки (у такому досягненні його досі в альма-матер ніхто не перевершив)». А Василь Маринець наголосив: «Він був одним із найкращих учнів нашого найкращого ректора Чепура. І продовжував ті принципи керівництва університетом, що й Дмитро Венедиктович».

Із теплотою згадували про Володимира Юлійовича й знайомі з ним іще зі студентських років. Іван Мандрик, професор кафедри модерної історії України та зарубіжних країн, зокрема, сказав: «Візуально знайомі були вже, беручи участь у легкоатлетичних змаганнях на першість університету. Мало хто знає, що він займався десятиборством під керівництвом завідувача кафедри фізвиховання Степана Михайловича. І добре зналися, коли я вступив до аспірантури в жовтні 1967-ого й проживав 5 років в одній кімнаті. Виокремлю надзвичайну добропорядність, інтелігентність, працьовитість, відповідальність Володимира Юлійовича. Це потім позначилося й на його кар'єрному та особливо науковому зростанні». Після зустрічі учасники відвідали могили В.Сливки. **Володимир ТАРАСЮК,**
«Погляд».

Юрій Бідзіля: «Я був неправильним...»

Фото Володимира ТАРАСЮКА

Цікаво, що ми, можливо, працюємо й комунікуємо з людьми, яких майже не знаємо. А раптом, наприклад, навчає людина, котра в роботі, навіть коли спить? Його ім'я добре знайоме всім, хто має стосунок до філологічного факультету. І це — щирий, багатогранний та цікавий співрозмовник, життя якого зачаровує. Заінтригувала? Тоді ближче познайомимось з «домашнім» Ю.Бідзілею...

— **Юрію Михайловичу, Ви — доктор наук із соціальних комунікацій, професор, декан. У Вас багата сфера наукових інтересів, розмаїта праця. Кажуть, обожаєте свою професію, віддаєте їй усього себе...**

— Це — частина життя, мій свідомий вибір. Я хотів займатися науковою діяльністю, мені вона подобається, тому що соціальні комунікації — така сфера, яка охоплює різні аспекти буття, комунікування, до того ж комунікування як «живого», так і через різні види засобів масової інформації: газети, журнали, телебачення, радіо та онлайн-медіа. Виникає бажання аналізувати ЗМІ. Особливо зараз, в умовах повномасштабної агресії росії проти України. А інформаційна війна була й до 24 лютого. Із наукового погляду цікаво спостерігати, як росія виробляє різні архетипи, міфи про нашу державу, поширює їх... Крім того, професія журналіста ще й важлива для інформаційної безпеки країни. Це — модерний науковий напрямок, який нині популярний і надзвичайно корисний. Ідеться загалом про вагому складову національної безпеки України. Мене цікавлять також інші аспекти, зокрема міжкультурна та етнокомунікація. Закарпаття — поліетнічний край, у ньому представлені різні культури, мови... І все це пізнавально. Захоплюю спостерігати зв'язки й переймання елементів однієї культури іншою. Зрештою, робота — більша частина нашого буття. Якби кожен віддавався суспільній праці із захопленням, то і державі було б краще, і ми жили б краще.

— **Це добре, але хочеться прочинити двері в інше Ваше життя, особисте...**

— Прочинити двері? Ну... Я одружений, маю невістку. У мене є брат, племінниця, внучаті племінники й племінниці.

Тобто йдеться про достатньо велику й дружну родину. В умовах, які зараз склалися, переважно спілкуємося в телефонному режимі. Хіба на великі свята зустрічаємося.

— **Як гадаєте: Ви — хороший батько, дідусь?**

— Не знаю. Це потрібно запитати тих, для кого я є батьком і дідусем. Софійка сказати не може, бо вона ще не говорить, поки лише звуки видає. Але те, як реагує на мене, дає сподівання, що я — хороший дідусь. Чи добрий батько? Я достатньо жорсткий, ставився до сина занадто вимогливо. І гадав: моя жорсткість — виправдана. Керувався принципом, що сам працюю в академічній сфері й дитина повинна бути такою, як я хотів. Тепер розумію: то не правильний підхід. Хоч аналізувати все можна тоді, коли мине певний час. Зараз, як син став дорослим, голос батька чи матері є лише дорадчим, а не голосом, який тисне й вимагає. Тож почав ставитися до сина, мов до друга. Загалом загорінь, проблем у сосунках батьків і дітей у нас не було, а невеликі непорозуміння, тертя траплялись, як і в усіх.

— **Який Ви ще поза роботою?**

— Люблю працювати в саду, у городі. Щовесни висаджую цибулю, огірки, сію кріп, петрушку. Це — теж різновид роботи, але більше фізичної, яка приносить задоволення. Своєрідний релакс. Ми з дружиною любимо квіти. У нас їх багато. Саджаємо троянди, лілії, ромашки, навіть польові. Дерева, звісно, теж. Потрібно їх та кущі обкопувати, підрізати, білити. Прибираю, мию посуд, роблю те, що всі. Тобто я — звичайна людина, не пам'ятник, ніякої фізичної праці не цураюся.

— **Спортном займаєтесь?**

— Удома. Маю кілька видів гантелей. Як правило, щоранку роблю зарядку, але буває (хоч

рідко), що не виходить із різних причин. Уважаю: кожен має робити хоч би елементарні вправи для того, аби впродовж дня залишатися в тонусі. Особливо потрібно розуміти: коли тобі «за 20», то необхідно підтримувати фізичну форму. Також люблю грати в баскетбол. У нас колись була група викладачів і колишніх студентів, із котрими зустрічалися в залі спортивно-оздоровчого комплексу УжНУ. Із 2014 року, після подій, які відбулися, припинили збиратися.

— **Якщо Ви такий спортивний, то, мабуть, і до харчування ставитеся відповідально. Чи іноді дозволяєте собі щось шкідливе?**

— Не знаю, що означає «шкідливе харчування», не розумію такого поняття. Якщо їсти в міру, не об'їдатися, то для організму корисним є все. Не вживаю якісь там «ланцетупи», а звичайну їжу, як усі. Не вегетаріанець. Їм і м'ясо, і рибу, і яйця, і молоко. Свідний! Солодке теж дозволяю собі, коли хочеться. Люблю чорний шоколад. Уважаю: якщо в якомусь продукті є потреба — організм підказує. Головне — не переїдати. Мама колись говорила: «Ну доїж, там ще трішки залишилося, ще ложечка», а мені не хотілося, то зайве було. Відчуваю, коли мені достатньо. Нема овочів, фруктів, ягід, яких би не любив. Спокійно ставлюся до чипсів, але не захоплююся ними. Байдужий до крабових паличок, в'яленої риби. Люблю заморожену, печену або обсмажену. Не дуже прихильник чогось екзотичного. Не у зв'язку з якоюсь дієтою, а тому, що не подобається.

— **А стосовно духовного харчування: яку літературу читаете, крім професійної, звісно?**

— Маю велику бібліотеку. Люблю читати. Купую видання українських і зарубіжних поетів та письменників. Недавно закінчив читати сучасну норвезьку повість. Обожаю твори Ліни Костенко, Миколи Вінграновського, Василя Стуса, Сергія Жадана, Любка Дереша. Читаю Андрія Любку, Олександра Гавроша, хоч не все сприймаю з написаного. Подобаються класика, детективи, фентезі. Тобто мене цікавить різноманітне читиво. Гадаю, літературний процес в Україні відображає ті проблеми, які є в політичній і культурній площинах, зокрема на тлі протистояння з росією. А ось економіки не торкається. Хіба проблеми якогось героя пов'язані з економічним станом у державі. Дехто каже: нині занепад літератури, я вважаю навпаки — розквіт. Намагаюся стежити за новинками, навіть читаю вірші з професійної цікавості. Звісно, молоді ще складно дотягнутися до українських корифеїв Івана Драча, Дмитра Павличка та інших. У мене є свої погляди на окрему поезію сучасних авторів. Дещо сприймаю з написаного, дещо ні, але намагаюся стежити за всім.

— **Багато працюєте, читаете... А як щодо відпочинку?**

— Якщо відверто, відпочивати не дуже люблю. Хіба якщо хтось це ініціює. Алгоритм мого вихідного дня: доробити те, що не встиг у будні, прибрати в квартирі, помити сіддці в під'їзді, привести до ладу подвір'я. А потім, якщо залишиться трохи часу, можу почитати щось

або подивитися новини. Також на деяких чатах інформаційною воєю з росіянами. Навіть залучив студентів до цього. Колеги теж там. Зрозуміло, не під справжніми іменами, а під ніками. Інформаційний супротив загарбникам має бути. Із початку повномасштабного вторгнення долучилися до інформаційного війська. Створили «Закарпатський інформаційний батальйон» у телеграм-каналі. Тому особливо у вихідні приділяю цьому чимало уваги. Звісно, якщо хтось запрошує, то йду із сім'єю, тоді відпочиваємо по-іншому. До прикладу, смажимо шашлики, спілкуємося, обговорюємо події. А щоб кудись їхати... Із 2014 року не був ні разу ні на морі, ні в саунаторії, ні будь-де інде. Не той настрій, не те налаштування, щоб відпочивати, коли в країну ступила нога ворога. Узагалі, коли почалася повномасштабна війна, то навіть не хочеться каву в кав'ярні пити. Розумієте: якийсь дискомфорт; хтось там під обстрілами, а ми тут смакуємо напої. Я усвідомлюю, що це неправильно. Наші захисники воюють для того, аби ми могли спокійно себе почувати. Тож десь п'ю каву на вулиці швиденько, на ходу, без посиденьок і спілкувань.

— **Зазвичай, коли хлопчика запитати, ким він хоче бути, коли виросте, то відповідає: льотчиком, космонавтом, лікарем тощо. Яка Ваша мрія була?**

— Із самого дитинства хотів стати письменником, журналістом або вчителем. Я був неправильним: не хотів того, чого хотіли всі. Уже в третьому класі вийшла моя дебютна замітка про першу вчительку в радянській газеті «Зірка». Я тоді дуже хвилювався, але так радів... Згодом став юнкором. Надсилав матеріали до районних та обласних видань. Коли поповнив лави студентів, подавав до друку рецензії на твори місцевих письменників. Сам також писав вірші, був на зльотках творчої молоді, читав свої вірші перед такими корифеями, як Петро Скунець, Людмила Кудрявська, Василь Кохан, та іншими талановитими людьми. Зараз, звичайно, мрію, щоб ми повернули свої території, діти й дорослі повернулися до мирного життя, розбудували державу. У вузькому сенсі мрію про багато онуків, про покращення матеріально-технічної бази факультетів, аби держава нашим викладачам і науковцям платила достойно. Мрію, щоб ми стали членами ЄС, НАТО, щоб не були третьою країною світу, а однією з найкращих у Європі. Загалом мої мрії достатньо земні та практичні. Їх можливо реалізувати.

— **Припускаєтеся помилок?**

— Звичайно! І не знаю людини, яка б того не робила. Той, хто каже, що ніколи не припускався помилок, той або лукавить, або самодур. Тому помиляюся й умію визнавати помилки. Спокійно можу сказати, що був неправий, якщо таке мало місце. Я не святий, не ясновидець, аби знати наперед, що трапиться і який результат вийде. Здебільшого люди припускаються помилок, коли є ризик. Помилитися — природно, головне, аби помилки не шкодили нікому. Потрібно вміти визнавати та виправляти їх вчасно.

— **Загалом Ви — самокритична людина?**

— Так, дуже. Мало того, умію сміятися над собою, жартувати. Іноді розказую історії, що зі мною сталися, то в нас на кафедрі із задоволенням слухають і сміються над тим, як я над собою сам сміюся. А ще в мене є така «хиба»: щоразу переробляю свої лекції. Дещо додаю, дещо забираю, щось виявляється цікавим, щось — ні. Я вважаю, це теж — ознака самокритичності. Не завжди подобається, як проведено заняття, тому хочеться змінити на краще. Не факт, що завжди на краще, але...

— **Як звичайна та ще й людина, котра багато працює, Ви втомлюєтесь. Методи боротьби з втомою...**

— Якщо потрібно працювати — п'ю каву. Якщо вона не допомагає, тоді прогулююся набережною, у саду чи в парку, або просто сиджу вдома, читаю книжку чи дивлюся телебачення. Ще один дієвий спосіб — перемкнутися з одного виду діяльності на інший. Люблю слухати, як цвірінкають птахи...

— **Ви вважаєте, що все вдалося в житті чи є ще до чого рости, куди рухатися?**

— Рости завжди є до чого. Кінця досконалості немає. Попісля професорка Лідія Дунаєвська, коли подавав свою кандидатську дисертацію, сказала: «Запам'ятай, дитино, меж досконалості не буває!» І це — правда. Узагалі я — непосида. Мені потрібно рухатися, щось робити, шукати якісь проекти... Ось, до прикладу, ми з колегами завершили «Дестін», уже думаємо про інший. І це все — процес, у якому є до чого рости. Людина не стоїть у природі, житті. Усе рухається. Потрібно весь час щось змінювати, удосконалювати себе. Людина живе, коли рухається. Візьміть, до прикладу, транспорт: коли він довго стоїть, то ржавіє. Людина так само...

— **Насамкінець згадайте цікаву історію з життя...**

— Було вечірне відділення, яке відвідували слухачі підготовчого відділення чи факультету. Я був молодим викладачем, не вистачало грошей. Отож працював в університеті й на денному. Тоді навчались і в суботу. Заочники саме мали період заїзду. У школі більше платили, тому користався нагодою вийти на заміну в окремій із ЗОШ міста. Підпрацював там після занять на денній формі у виші, а після сьомої вечора починалися вечірні заняття на хімічному факультеті. Добирався автобусом. Одного разу він затримався, здається, його зупинили на перевірку. Отож запізнівся на пари. Біжу, захеканий весь, забігаю до аудиторії, а на вечірньому вчилися дорослі приблизно 30–40 років. Дивлюся, чи немає когось, хто перевіряє. А мені кажуть: «Заходь, «препод» іще не приходив! Мене прийняли тоді за «свого». А загалом є чимало цікавих історій. Вони пов'язані, скажімо, із Днем факультету, Днем першокурсника...

Р. С. 3 травня — Всесвітній день свободи преси, 25 травня — День філолога, а 6 червня — День журналіста. В особі Юрія Михайловича вітаю всіх причетних зі святами!
Юліанна ШЕСТАК,
студентка
відділення журналістики
(заочна форма навчання).

Експерсія із запрошенням

18 квітня факультетові міжнародних економічних відносин виповнилося 25 років

...Закінчилися заняття, аудиторії та коридор порожніють, приміщення охоплює завожування тиша. І саме в ній комфортно споглядати все, що постає перед очима, мов у вигляді музейних експонатів. Ось тільки йдеться не про звичайні археологічні артефакти, а про те, на що перетворився факультет міжнародних економічних відносин за 25 років існування. І справжній гід – Микола Палінчак – декан, професор, доктор політичних наук, турботливо веде від кімнати до кімнати й супроводжує спеціально влаштовану експерсію для «Погляду» експерсом у минуле...

«Спочатку, із 1998 року, факультет був Філією інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Заслуга у її відкритті – Івана Вайнагія, доцента, першого декана. Київські колеги теж дуже допомагали. Із ними склалися теплі стосунки. Не випадково в згаданому столичному закладі свої докторські дисертації захистили наші професорки Марина Король і Олена Заець. А 2003 року на базі Філії було створено факультет міжнародних відносин, який очолив Михайло Лендел, професор», – розпочав М.Палінчак.

До речі, із 2005 року підрозділом керує вже сам Микола Михайлович. Тут функціонує 4 кафедри (власне міжнародних економічних відносин, міжнародної політики, прикладної лінгвістики, теорії та практики перекладу), трудяться 10 професорів, 20 доцентів. Навчаються 75 аспірантів, понад 570 студентів... Підрозділ активно розвива-

ється. До прикладу, тут відкрили нову спеціальність «Цифрові технології в міжнародному бізнесі». А спільно з юридичним факультетом планують започаткувати «Право в міжнародному бізнесі».

...Над почутим я роздумую під зміну «декорацій»: «словацька», «угорська», «румунська» аудиторії (з облаштуванням допомоги, зокрема, спонсори з відповідних країн, а тому поруч із державним прапором – і стяги міжнародних сусідів, відповідні записи на табличках та плакатах). Микола Михайлович конкретизує: «Створили чудову матеріально-технічну базу. Є тематичні аудиторії: українсько-польської, українсько-угорської, чеської, словацької та румунської дружби. На кабінет українсько-словацької дружби кошти виділило словацьке посольство. Частину грошей дав університет, решту – інші спонсори. Румунський кабінет допоміг зробити меценат Михайло Бокоч; знайшли й інші кошти. На чеський кабінет та заміну 56 вікон на факультеті свого часу гроші виділив фонд «Віза». Аспірант, який у нас навчається, частково покрив витрати для облаштування українсько-польського кабінету. У структурі факультету функціонують Інститут міжнародного партнерства, Центр польської культури. Плануємо відкрити кабінети українсько-канадської, українсько-американської дружби, академії політико-правових наук, ще один кабінет іноземної мови».

Сказати, що декан щодня живе своїм підрозділом, – нічого не сказати. Очільник щиро зізнається: удома не навів такий порядок, який панує на ФМЕВ. Коли

ми заходили в окремі аудиторії й Микола Михайлович зазначав, що невдовзі їх переобладнають, то подумалося: тут і так євроремонт, а яким стане приміщення після «перезавантаження»?!

Утім, рухаємося далі, переходимо до кабінету іноземних мов. Теж не обійшлося без спонсорської допомоги. Декан наголошує: «Це аудиторія, яку облаштував Василь Молдавчук, наш випускник. До речі, вихованці факультету успішно працюють у Міністерстві закордонних справ України, органах державної влади, у фірмах з іноземним капіталом. Крім знань з економіки та політики, здобувачі фаху володіють іноземними мовами. Перевага в тому, що готуємо різних спеціалістів-міжнародників. Особливо пишаюся Ігорем Ільтьом, який очолює службу державного протоколу та церемоніалу офісу Президента України. Ростислав Палагусинець – керівник протоколу голови Верховної Ради України, Артем Макаров – консул України в Кенії. Наш випускник Володимир Драгун сьогодні є успішним підприємцем та меценатом. Із нагоди ювілею подарував факультету комп'ютер. Пишаємось Іваном Палінкашем – також успішним підприємцем. На превеликий жаль, Сергій Митропольський, один із наших вихованців, котрий був начальником відділу планування й постачання ТОВ «Jabil Circuit LTD», загинув у березні 2023 року, захищаючи Україну від російських окупантів. Випускники – наша гордість. Зараз держава відкриває 11 посольств, яких ніколи не було, на африканському континенті та

дзеркально 11 африканських буде сформовано в нас. Виникає потреба в значній кількості кадрів. Навчаються й заочно, щоб продовжити працювати на дипломатичній роботі. Адже вітчизняних фахівців у цій сфері не вистачає».

Тут же декан демонструє світлини із життя студентів. Молодь стажується в дипустановах Бельгії, Італії, Словаччини, Угорщини, Чехії, на підприємствах з іноземними інвестиціями, у держустановах. Безпосереднім професійним досвідом збагачуються завдяки спілкуванню з послами, консулами України та зарубіжних країн. До навчального процесу залучають професорів із-за кордону, зокрема зі Словаччини, Сполучених Штатів. Невипадково факультет закінчили громадяни Німеччини, Киргизії, Ізраїлю, інших країн. А сьогодні здобувають освіту представники Індії, Конго, Словаччини, Угорщини.

До карантину та війни в студентів було насичене життя: зустрічі зі знаковими гостями, День міжнародника, День перекладача, участь у загальноуніверситетських змаганнях, факультетському бограчі тощо. У 2005 році під час проведення урочистостей із нагоди вручення дипломів студенти одягли мантії, це було вперше в університеті.

Тим часом відвідуємо лінгфонний кабінет. Декан тут же коментує: «Маємо його завдяки співпраці з ОБСЄ. Кошти на ремонт отримали за сприяння художника Сергія Мужневського та його американських і канадських друзів. Він також надав дві скульптури (у день святкування 25-річчя факультету одну з них відкрили – прим. авт.). Маючи нагоду, хочу подякувати голові Асоціації випускників факультету Василеві Молдавчуку, який придбав на аукціоні картину «Маріуполь» за 21 тисячу гривень (на виручені кошти придбано авто для наших військових) і подарував її факультету.

У підрозділі розвивають про-

граму подвійних дипломів. Зокрема, теплі відносини з Братиславським економічним університетом. Також добрі контакти з університетом Дубчика в Тренчині. Співпрацюють і з університетом Ореґону. Давні відносини з університетом Джорджії. У підсумку з'являються спільні проекти, конференції, монографії, керівництво аспірантами...

Ось так від деканату до кафедри, з аудиторії до аудиторії, від кабінету до лабораторії, ми з Миколою Михайловичем обійшли весь факультет. На прощання декан підсумував: «Якось, виступаючи перед нашими студентами, я зазначив: зміни, які сьогодні відбуваються в суспільстві, і зміни, на які ми очікуємо після перемоги у війні, потребуватимуть саме спеціалістів нашої сфери. В умовах євроінтеграції будуть потрібні знання іноземних мов, міжнародної економіки; особливу значущість матимуть залучення іноземних інвестицій в Україну, проєктний менеджмент. І таких фахівців ми готуємо. Щороку вдосконалюємо навчальні плани, радимося з нашими основними роботодавцями. Готові до реформації, викликів сьогодення. Готові, бо маємо чудовий професорсько-викладацький колектив, синтезований із числа досвідчених кадрових дипломатів, успішних бізнесменів, державних службовців високого рангу та молодих випускників. До речі, на факультеті працює 25 % наших випускників. Цю цифру збільшуватимемо завдяки чудовій, талановитій молоді».

Отож майбутнє у факультеті міжнародних економічних відносин є. А я ж про себе ще констатував: експерсія із запрошенням удалася. І в наших міжнародників є чого повчитися!

Р. С. Світлина автора та з архіву факультету. Продовження теми – на стор. 6.

Володимир ТАРАСЮК,
«Погляд».

Династії випускників по-інженерному

Інженерно-технічний факультет нашого вишу — відносно молодий: його відкрили в 1991-ому. Дебютний випуск інженерів відбувся в 1996-ому. Відтоді щороку ряди випускників ІТФ поповнюються близько сотні бакалаврів та магістрів за п'ятьма спеціальностями.

Я.Легета, який із 2006-ого працює заступником декана факультету (до речі, випускник ІТФ 2002 року), пам'ятає за іменем та прізвищем якщо не всіх випускників, то більшість — точно. Про досягнення багатьох із них у підрозділі знають; підтримують контакти. У розмові зі мною Ярослав Павлович

поділився розповіддю про таку ось династію.

Ідеться про трьох братів Кочутів, які створили власний бренд «Kochut», відомий не лише в Україні, а й за кордоном. Продукція цього бренду — ювелірні прикраси, меблі, дизайнерські столи із суцільної деревини в поєднанні з епоксидною смолою тощо.

Рідні брати Юрій, Роман та Ігор Кочути вчилися на інженерно-технічному факультеті за спеціальністю «Технологія машинобудування» (нині це спеціальність 131 «Прикладна механіка, освітня програма «Технологія машинобудування»). Юрій та Роман отримали дипло-

ми магістра в 2011 році, а Ігор — диплом спеціаліста в 2016-ому.

Ярослав Павлович пригадує: упродовж усього періоду навчання хлопці не лише демонстрували високий рівень успішності, виявляючи неабияку допитливість і наполегливість на практичних і лабораторних заняттях, а й значну увагу приділяли всебічному розвитку. Опанувавши на факультеті, зокрема, технологію обробки металів, майстри виточили свій непідробний стиль, авторську методику.

Ще в період навчання брати Кочути захопилися історичною реконструкцією, кували мечі, виготовляли рицарські обла-

дки, готували реквізити для своїх вогняних шоу. А ще добре грали в шахи, настільний та великий теніс. Юрій, Роман та Ігор неодноразово ставали переможцями та призерами загальноуніверситетських спартакіад серед студентів УжНУ в складі команд ІТФ.

Як зазначає Я.Легета, секрет успіху хлопців: професійний підхід до будь-якої справи, ґрунтовна інженерно-технічна освіта, доповнена кропіткою самостійною роботою з книжками.

Валерія БАБИЧ, студентка відділення журналістики (заочна форма навчання).

Здай макулатуру — допоможи ЗСУ

Відповідно до концепції Політики стійкості та сталого розвитку УжНУ впродовж квітня тривав збір макулатури. Для мобільності та зручності вторинну сировину приймали в трьох корпусах: у ректораті, центральному на вулиці Університетській та в «зеленому» на Заньковецькій.

Після старту акції, яка тривала до 28 квітня, активні громадяни почали приносити старі журнали та книжки. Більшість видань — із радянськими наративами, отож саме є можливість їх позбутися. А водночас і отриманими за макулатуру коштами підтримати ЗСУ. **Дар'я НОСОВА**, студентка відділення журналістики.

Там, де зароджується наука

20 травня — День науки

Із литовськими колегами на конференції в Тель-Авіві (крайній праворуч — Юліан Височанський)

Планування експериментального дослідження з Антоном Когутичем, доцентом кафедри напівпровідників

Юлію Шипош, аспірантку кафедри, Юліан Миронович вважає перспективною науковицею

Микола Медулич, старший науковий співробітник НДІ фізики і хімії твердого тіла, виконує дослідження структури кристалів при надвисоких тисках у дослідницькому центрі «DESY», Гамбург

Закінчення. Початок на стор. 1.

Наукове ж насіння проростало й часто давало яскраві плоди. Скажімо, результати дозволили винайти додаткові мобільні пристрої, які суттєво розширюють можливості для діяльності медичних працівників при використанні спеціального факторного обладнання.

Нерідко підсумки досліджень ставали основою монографій, як ось у співавторстві з колегою-професором кафедри Олександром Молнаром «Сегнетоелектрики в нанотехнології. Фосфоровмісні халькогеніди металів» (Ужгород, 2021). У цьому науковому виданні було розглянуто новий клас шару-

ватих кристалічних сполук у системі «метал — фосфор — халькоген», представлено дані про вирощування таких кристалів, їхні структури й фізичні властивості. Також наведено приклади застосування. Скажімо, у вигляді перспективних матеріалів для альтернативної мікроенергетики. Загалом Ю.Височанський видав (у авторстві чи співавторстві) уже 7 монографій. Разом із колегами досліджує оптичні, теплові, пружні, електрофізичні та інші властивості кристалів. Для цього лише на базі згаданого інституту й кафедри використовує спеціальне обладнання в майже півтора десятках лабораторій. Екскурсія до них вразила: різні пристрої, зосе-

реджені обличчя дослідників, творчий безлад, транзистори, діоди, фотодіоди...

Одне з останніх досліджень було в Гамбурзі, у науковому центрі «DESY», коли з Миколою Медуличем, старшим науковим співробітником згаданого НДІ, здійснили вдалий експеримент при дії високого тиску на кристалічну структуру й перехід із напівпровідникового стану в металевий. Або в Цюриху зі швейцарськими колегами вивчали перемикання спонтанної поляризації сегнетоелектриків імпульсами лазерного випромінювання з тривалістю (увага!!!) 10⁻¹⁰ секунди!

Ю.Височанський вивчає фізику того чи іншого явища, зміну його фізичного стану. Пра-

цює з різними матеріалами. Дослідження взаємодії індію з вісмутом, міді зі сріблом, сірки із селеном... У розчині, під дією ультразвуку, наскільки домішки в матеріалі впливають на ті чи інші властивості... Зі слів Юліана Мироновича: «Наука — це як збирати гриби: по-перше, потрібно піти в ліс; по-друге, необхідно мати досвід; а по-третє, для успішної роботи не обійтися без сприяння фортуни». Сама вона значною мірою допомогла в 2016 році в згаданому Ок-Риджі...

Але відкриття — то ще не вінець успіху. «Після цього починається нова рутинна робота. Це як пошити один костюм, а потім придумати, як налагодити конвеєрну лінію. Наука повинна рухатися далі, інакше

буде нецікаво в ній», — зазначає Ю.Височанський.

Трапляється, не знаєш, із чого почати. У таких випадках мій співрозмовник згадує колегу-фізика, доцента Олександра Борця, котрий любив повторювати: «Не знаєш, як писати? То сідай і пиши!» Хочеш грибів, але не знаєш, де вони? То йди в ліс і шукай! А позитивний результат лише додасть драйву. У нашому випадку — наукового (це вже знову на переконання Юліана Мироновича). До слова, наш авторитетний учений за рік має кілька сотень цитувань. Загалом — майже 5 тисяч. Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, заслужений професор УжНУ. За організацію наукової роботи, міжнародну співпрацю свого часу отримав подяку від прем'єр-міністра України. Два роки тому був обраний академіком НАН України з Відділення фізики та астрономії зі спеціальності «Прикладна фізика, фізика мультифероїків».

Є автором чи співавтором майже 450 наукових праць, має 6 патентів на винаходи. Підготував 17 кандидатів наук. При тому з 1970 року кафедра, яку тепер очолює Юліан Миронович, випустила вже 35 професорів. Сам академік зазначає: «У науці — наче в спорті, досягає успіху команда, а не один її представник. Не завжди все йде за планом. Іноді неформальне спілкування з колегами або вдумливе прочитання публікацій у журналах може дати імпульс до нових досліджень».

...Коли ми завершували спілкуватися, Юліан Миронович починав збиратися на міжнародну конференцію (Тель-Авів). Близько пів тисячі учасників. Доповідь англійською... А 20 квітня фізики влаштували XII Міжнародний науковий семінар «Властивості сегнетоелектричних і суперіонних систем», присвячений 80-й річниці з дня народження професора В.Сливки. І вже 22–26 травня новий форум — IX Українська наукова конференція з фізики напівпровідників. Життя (спасибі ЗСУ) триває!

Володимир Тарасюк, «Погляд».

25 в «обіймах»!

Ще трішки про факультет міжнародних економічних відносин...

Це – той підрозділ, якому не потрібна реклама. Варто просто зайти в гості. Осучаснені аудиторії, панорами, що відкриваються чи не на все місто, привітні викладачі... І такий стиль життя на факультеті ведуть уже чверть століття.

Про головні напрацювання згадував на міжнародній конференції декан Микола Палінчак. «Можемо з упевненістю сказати, що ми відбулися як успішний підрозділ УжНУ. Найбільшим здобутком вважаю чудовий професорсько-викладацький колектив. Є практики з дипломатичної служби, державної влади, із міжнародних проектів. Звісно, наша гордість – випускники, які сьогодні працюють в органах державної влади, на дипломатичній роботі, в Офісі Президента, у Верховній Раді, у фірмах з іноземним капіталом тощо. А найближчим часом, після завершення війни, випускники будуть ще більше потрібними державі: аби залучати інвестиції з-за кордону й відроджувати економіку та інші сфери життя. Майбутні фахівці навчаються в сучасних умовах. Оновлено 90 % матеріально-технічної бази», – мовив керівник ФМЕВ. Миколу Михайловича, до слова, нагородили нагрудним знаком «За розвиток Закарпаття» спільно від обласної ради та обласної військової адміністрації. А ще на заході в ректораті вручали подяки від міської ради та ректорату працівникам факультету.

«Практично поруч із кожним викладачем підрозділу є і його історія. Тобто люди (до чого ми прагнемо в університеті) своїм

професійним життям підтверджують те, що вони викладають студентам. Це дуже важливо. Здобувачі фаху на ФМЕВ є одними з найсильніших. І ми то бачимо щороку, зважаючи на результати ЗНО, коли приймаємо абітурієнтів. Тож і це впливає загалом на успішність факультету», – констатував на відкритті конференції ректор Володимир Смоланка.

Ще одна складова успіху – програми обміну – те, що в підрозділі вважається традицією, а для України – інвестиція в майбутнє. На цьому наголосив голова обласної ради Володимир Чубірко.

Привітати з 25-річчям приїхали й друзі з-за кордону, а багато колег долучилось онлайн (теж із країн-партнерів, а також із різних куточків України). Пітер Бобер, голова ради Асоціації міст-побратимів «Корвалліс-Ужгород» (США, Орегон), зауважив: «Місто Корвалліс уже 30 років дружить з Ужгородом. Наша співпраця – успішна. Ми й далі допомагатимемо. Наша громада нещодавно збрала близько 400 тисяч доларів для допомоги Україні. Корвалліс підтримує Ужгород, Україну, США підтримують Україну, увесь світ підтримує Україну. Слава Україні!»

До слова, студенти неабияк поспішали до ректорату на святкування 25-річчя. Так вони поспішають і щодня на заняття до рідного факультету. Міжнародні програми, зустрічі з фахівцями з різних сфер як в Україні, так і у світі, насичене дозвілля, життєвий досвід – за все це здобувачі фаху вдячні

своєму факультетові. А ще – за рівень володіння іноземними мовами. Аспірант Валерій Співак вивчав англійську як основну та німецьку як додаткову: «Приміром, англійська мені в житті дуже допомагає, тому що більшу частину інформації з того ж інтернету я сприймаю іноземною мовою. Можу з різних боків дивитися на світ, маю розв'язані руки, не потребую перекладача. Це робить мене вільним. Я дуже вдячний».

Власне на міжнародній конференції не тільки згадували про здобутки факультету за 25 років, а й водночас творили нові досягнення. Говорили про міжнародне співтовариство та

Україну в сучасних глобальних цивілізаційних процесах: актуальні економічні, політико-правові, безпекові, соціально-гуманітарні аспекти.

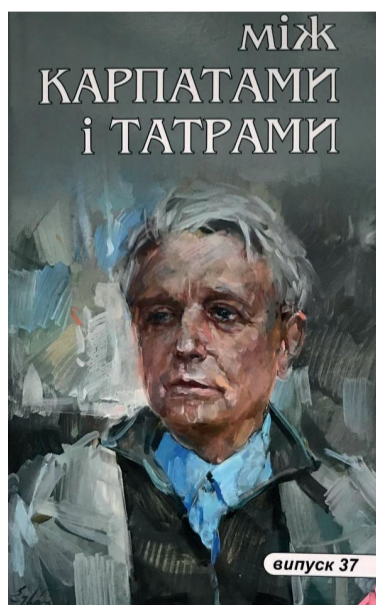
Наступного дня на факультеті відкрили скульптуру «Обійми» – уже другу. Автор – виходець з Ужгорода Сергій Можневський, котрий 20 років живе в Канаді. Перша – «Мислитель» – тут уже з 2015-ого.

Це – і символ єднання в непрості для України часи, і, як пояснює скульптор у зверненні, переданому разом з «Обіймами», символ навчального закладу; то «місце, де природні здібності й накопичені людством знання формують особистість».

А мистецький аналог «Мислителя» на урочистостях В.Смоланка вручив Іванові Хоргу, професорові факультету міжнародних відносин Університету Орадея, почесному докторові УжНУ (Doctor Honoris Causa), аби скульптура, поселившись у вишай-партнерах, теж була додатковим підтвердженням єдності.

Ще до 25-річчя голова Асоціації випускників факультету міжнародних економічних відносин УжНУ Василь Молдавчук подарував картину «Маріуполь», яку придбав на аукціоні. За виручені кошти закупили авто для Збройних Сил України. **Мирослава Гарздієв,** «Погляд».

І знову між Карпатами й Татрами сходиться поезія

Черговий випуск «Між Карпатами і Татрами» уже втридцятьсьоме приходить до читача від ужгородського видавництва «РІК-У». Видання традиційно підготувала зачинателька серії, доцентка кафедри словацької філології Тетяна Ліхтей.

Василь Густі – поет, котрий відтворює на папері інший бік медалі життя, який можна описати двома латинськими й трьома українськими словами: «Memento mori» – «пам'ятай про смерть». Не дивно, що ці вірші Валерія Юричкова, дирек-

торка дитячої мистецької школи «Росничка», обрала для перекладу словацькою мовою.

Більшу частину книжки становлять поетичні напрацювання вищезгаданого закарпатського автора. Проте не обійшлися без традиційного перекладу праць зарубіжних поетів. Так, вірші Л.Олаха В.Густі перетлумачив українською. У своїх авторських творах пан Любомир утлив небуденність, вічну молодість, кохання. Хоч лунають суб'єктивні думки, та вони збігаються з міркуваннями багатьох читачів.

У нашому житті багато гарних моментів, однак мають бути й погані, щоб нагадувати, де добро, а де зло.

Раджу прочитати 37-ий випуск «Між Карпатами і Татрами», щоб зануритися у філософське творіння авторів.

Варто додати й те, що на обкладинці використано «Портрет Василя Густі», створений фарбами пастельних відтінків. Цей мистецький твір виконав Франциск Ерфан, закарпатський митець.

Роман ДІВІНЕЦЬ, студент відділення журналістики.

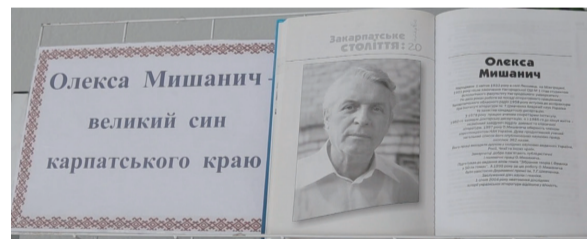
До 90-річчя геніального комунікатора

1 квітня 90 років тому на світ з'явився Олекса Мишанич. Науковець, член-кореспондент НАН України, шевченківський лауреат, літературознавець. Уродженець Закарпаття. «Невтомним працівником на ниві літературознавчої науки та геніальним комунікатором» називає його Оксана Кузьма, доцентка, завідувачка кафедри української літератури. Пояснює: «Умів творити навколо себе таке коло, у яке приходили талановиті молоді вчені, котрі по-новому почали переосмислювати процеси в українському письменстві. Надзвичайно шанував літературний процес у нашому краї. Скромно, але постійно над цим працював, об'єднуючи навколо себе інших, закладаючи фундаменти потужної літературознавчої науки».

Оскільки практично в усіх наукових установах України працюють учні О.Мишанича, то «значною мірою завдяки йому розвивалася національна школа медієвістики», як акцентує Олександра Ігнатівна, доцентка кафедри української літератури. І додає: «Надзвичайно пишаємося тим, що Олекса Васильович – наш земляк (народився на Міжгірщині). Потім переїхав у село Барвінок поблизу Ужгорода. Закінчив школу № 1 у нашому місті. За впорядкування 50-томника Івана Франка, концепцію, яка була розроблена, формуван-

ня приміток відзначений Шевченківською премією. Здобував фах на нашому філологічному факультеті, відтак подався до столиці в Інститут літератури НАН України, де навчався й працював до останніх днів».

Ювілейну дату від дня народження О.Мишанича в УжНУ відзначили як зазвичай – конференцією («Тенденції розвитку української літератури в загальноєвропейському контексті»). Ще й міжнародного штибу! Захід у змішаному форматі тривав завдяки співпраці кафедри з Інститутом літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України й кафедрою української мови та культури Ніредьгазького університету (Угорщина). Зібралися науковці з різних куточків України. Серед тих, хто приїхав безпосередньо, – Ольга Турган, професорка із Запоріжжя. Мовила: «Ушануємо людину, котра дала уроки й шлях у науку багатьом – представникам різних кафедр на території України (Херсон, Харків, Київ, Ужгород), тому й зібралося стільки людей на заході. Тут ми почули слово про Олексю Мишанича, виступи щодо проблем розвитку нашої літератури від найдавні-

ших часів (оскільки займався медієвістикою) і до нині».

Світлана Антонович, доцентка з Харкова, зауважила: «Дякую кафедрі за прийом, гарну організацію конференції, змістовні доповіді та всім учасникам, які долучилися з різних куточків України. Разом ми – сила, за нами майбутнє держави, науки».

На конференції виступив і син Олекси Мишанича – Ярослав Мишанич, старший науковий співробітник Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України (Київ). Кажє: «Радий, що я опинився в Ужгороді в такий непростий час. Дуже приємно, що тут пам'ятають про мого батька, люблять його, що є учні та послідовники».

Загалом участь у конференції взяло понад 70 осіб. Онлайн приєдналися навіть представники окупованих територій, які тимчасово проживають в інших містах та за кордоном. Зрештою, зібралися давні друзі, у яких – безліч спільних наукових інтересів.

Мирослава ГАРАЗДІЙ, «Погляд».

Випускник із передової

Війна торкається всіх українців, але найбільше її відчують наші герої-військовослужбовці. Один із них — І.Рижак — випускник філологічного факультету, медійник за фахом — завітав до рідного вишу, перебуваючи на реабілітації в нашому краї, і поділився своєю складною історією зі студентами 3 курсу відділення журналістики.

Ігор служить у 128 гірсько-штурмовій бригаді, разом із побратимами пройшов нелегкий шлях оборони Миколаївської, Херсонської, Запорізької областей та Бахмута. Здобувачі освіти через розповідь гостя змогли частково прожити те, що, власне, і самі захисники: від радісних моментів удалих контрнаступів до пекучо-

го болю від утрат і скалічених життів воїнів. На згадку студенти подарували захиснику прапор із побажаннями та записали відеоподкаст.

Дякуємо Ігорю та всім героям, котрі захищають Батьківщину. Віримо в ЗСУ! Слава Україні!
Аліна ПРОТАСОВА,
студентка
відділення журналістики.

Долучися до проєкту «MRIYA»!

Вумовах інформаційної війни, яку проти України ведуть різні держави, зокрема росія, поширюючи фейки, важливим чинником інфобезпеки для наших громадян є медіаграмотність. Задля цього на чергове засідання пресклубу молодого журналіста «Медіаперспективи» до УжНУ завітав В.Платко, старший лейтенант поліції. На зустрічі гість розповів здобувачам медійного фаху про важливість фільтрування повідомлень, які надходять різними каналами ЗМІ й соцмережах, та про запобігання розповсюдженню шахрайських сторінок.

Василь Васильович наголосив, що будь-який фронт важливий, зокрема інформаційний, де теж потрібна допомога небайдужих громадян. Департамент кіберполіції та

волонтери створили проєкт «MRIYA» і сервіс протидії онлайн-шахрайству в інтернеті «StopRussiaChannel». На цей телеграм-канал підписано близько 270 тисяч українців. «Мрійці» виявили вже 77 тисяч ворожих ресурсів, 19 тисяч із них уже заблоковано, ще 38 тисяч спрямували на нейтралізацію. Також подано 7 мільйонів скарг на сумнівні платформи.

Підписуючись на проєкт «MRIYA» й виділивши 5 хвилин на день для блокування шахрайських ворожих сторінок, ви допоможете в боротьбі на медійному фронті та зробите свій внесок у запобігання поширенню дезінформації.

Поліна МОРУГА,
студентка
відділення журналістики.

І знову пауерліфтери!

Студенти факультету здоров'я та фізичного виховання підкорили нові вершини на рівні держави. Зокрема, це стосується спортсменів, які брали участь у чемпіонаті України з класичного пауерліфтингу.

Так, Наталія Мага стала чемпіонкою України у ваговій категорії до 57 кг і визмагала 4 золоті медалі; Олеся Янкович удостоєна звання віщечемпіонки у вазі до 69 кг і отримала теж 4 нагороди, але вже срібного гатунку. Знову себе виявив Віктор Косюк, котрий посів перше місце серед юніорів у в/к до 66 кг та виконав норматив майстра спорту України (243 кг).

Бажаємо нових спортивних звитяг!
Катерина ЖЕРЕБАК,
«Погляд».

Кубки ректора-2023: футбол і баскетбол

Вальма-матер влаштували традиційні спортивні змагання серед студентів за Кубок ректора. Почали серію зустрічей турніром із чоловічого мініфутболу, участь у якому взяло 15 факультетів.

На відбірному етапі команди змагалися в чотирьох групах, а переможці проходили до фінального турніру. За результатами ігор кращими стали команди інженерно-технічного, стоматологічного, юридичного та факультету міжнародних економічних відносин.

Ігор Король, проректор із науково-педагогічної роботи, поділився враженнями: «Триває серйозне суперництво, бо всі хочуть перемогти. Чимало матчів закінчуються пенальті — ще ніколи їх не було стільки, як тепер. Деякі ігри завершилися несподіваними результатами».

У першому півфіналі на майданчик вийшли команди стоматологічного факультету та ФМЕВ. Зустріч виявилася напруженою, але факультету міжнародних економічних відносин усе ж удалося забити м'яч у ворота суперника — отож

мінімальна перемога 1:0.

Далі в баталіях зійшлися інженерно-технічний та юридичний підрозділи. Команди крокували нога в ногу та завершили гру внічию (1:1). У серії ж пенальті вправнішим виявився юрфак.

У поєдинку за третє місце стоматологи значно переважали інженерів і завдяки трьом голам без відповіді визмагали «бронзу».

Фінальний матч турніру видався напруженим. Усе ж гра між правниками та міжнародниками закінчилася з рахунком 3:1 на користь перших. Призєрів нагородили грамотами й медалями Ігор Король та Олександр Баран, голова профкому студентів УжНУ.

Другим із серії спортивних змагань за Кубок ректора-2023 став турнір із чоловічого баскетболу. У ньому взяли участь 12 команд. Після стартових ігор уперед вирвалися команди економічного, інженерно-технічного, юридичного, математики та цифрових технологій, фізичного виховання, міжнародних економічних відносин. Вони продемонстрували високий рівень гри,

тож важко було передбачити фіналістів.

У підсумку третьою стала команда факультету математики та цифрових технологій, яка в поєдинках поступилася ФІТ (5:9) і ФЗФВ (4:10). «Срібло» здобула команда інженерно-технічного факультету. Вона виявилася кращою за математиків, але одним очком поступилася факультету здоров'я та фізичного виховання (9:10).

Гравець команди триумфаторів Олександр Паращич зізнався: «Перемога далася важко, але ми давно граємо разом, це вплинуло на виграш. Я пишаюся тим, що зміг захистити честь свого факультету. Відчуваю особливу нотку насолоди».

«Ось ми завершили й другий турнір — баскетбольний. Тішить: ігри — мирні, але потужні. Щиро вітаю переможців! Сподіваюся, наступного року всі команди покажуть ще кращі результати», — підсумував І.Король, який знову вручив нагороду разом з О.Бараном.
Анастасія ЛАБИК,
студентка
відділення журналістики.

Відтепер в УжНУ є свій ІТ-коворкінг

Наш виш зробив новий внесок на користь майбутнього ужнівців — було відкрито лабораторію для студентів факультету інформаційних технологій. Приміщення обладнане за останнім словом техніки, а саме: мультимедійною дошкою, комп'ютерними пристроями, проектором та іншими техзасобами, потрібними для навчання, практики та розвитку майбутніх кваліфікованих спеціалістів.

До події долучився В.Смоланка, ректор УжНУ, який подякував кафедрі інформатики та фізико-математичних дисциплін за ініціативу й ідею розробки проєкту: «Спасибі вам за зроблене на благо вишу, а ЗСУ — за можливість працювати». Також свої внески зробили: Іван Миронюк, проректор із наукової роботи, Василь Гомонай, про-

фесор кафедри конституційного права та порівняльного права юридичного факультету (відзначив співпрацю різних підрозділів УжНУ й сумлінну роботу студентів), викладачі, студенти кафедри ІФМД, колеги з ФІТ. Своєю чергою, Василь Кут, завідувач кафедри інформатики та фізико-математичних дисциплін, подякував адміністрації університету, міській раді, словацькій організації «People in Need Slovakia», компаніям «Джейбіл сьоркіт Юкрейн лімітед» і «Райз Сервіс», художницям Марії Ващенко та Ксенії Дубовик за можливість реалізації проєкту.

Приємно, що альма-матер постійно змінюється і в її буднях увесь час з'являється щось нове та корисне.

Катерина ЖЕРЕБАК,
«Погляд».

Подарувати шанс на щасливе життя

Восновному навчально-лабораторному корпусі УжНУ студенти філфаку зініціювали благодійний ярмарок. Виручені кошти спрямували на добру справу — лікування маленької Софійки. Крихітка народилася з недорозвитком стегна та малогомілкової гемімелії лівої ніжки.

Подарувати шанс на здорове та повноцінне життя може дороговартісне лікування. Загальна сума першого етапу, який складається з трьох операцій та реабілітації, становить 208 000\$. Дізнавшись про цю історію, Христина Ігнат, Вероніка Скоблей та Михайло Коштура, здобувачі фаху,

спільно з Мартою Демчик, заступницею декана з виховної роботи, організували ярмарок. «Участь у заході брали студенти, котрі могли продемонструвати свої таланти з малювання, кулінарної майстерності, виготовлення робіт із бісеру тощо. Ми зібрали 10 726 гривень. Вірю, ці гроші ще на крок наблизять Софійку до її мрії», — розповіла дружокурсниця Х.Ігнат.

Сподіваємося, добра справа дійсно допоможе повернути дівчинку до повноцінного життя.

Катерина ІСАЧЕНКО,
студентка
відділення журналістики.

Поєднати фахи...

Уголовному корпусі університету відбувся захід з участю кафедри військової підготовки. Студенти та викладачі продемонстрували виставку, ознайомили присутніх із військовою амуніцією та навчальною зброєю. На швидкому майстер-класі показували, як правильно ними користуватися. Можна було побачити різні види мін та пройти інструктаж, як уберегти себе від них. Також очіч здивувалися та «РПГ-7».

Улаштованим інтерактивним заходом кафедра оголосила про початок набору для навчання за програмою підготовки офіцерів запасу. Як розповів Василь Олійник, завідувач кафедри, відповідно до наказу ректора УжНУ, військову підготовку громадян у виші проходять раз на

тиждень (у п'ятницю). Навчання триває два роки, після чого випускникам присвоюють звання молодшого лейтенанта.

Гордістю кафедри є випускниця 2018 року Ксенія Марко — нині 25-річна офіцерка ЗСУ, котра мужньо захищає нашу країну. Про неї зняв сюжет один із всеукраїнських каналів в онлайн-проєкті «Позивний «Надія», де вихованка УжНУ з трепетом розповіла про навчання в підрозділі та пишається, що саме в ньому здобувала фах.

Кожен «військовий» студент поділився враженнями від здобутих знань та навичок. Загалом кафедра надає можливість поряд із цивільною мати й ще одну, особливу спеціальність.
Катерина ІСАЧЕНКО,
студентка
відділення журналістики.

Маріан Токар: «Відтоді я влип...»

У квітні Маріанові Токару, директору НДІ політичної регіоналістики, докторові наук із державного управління, професору кафедри політології і державного управління, членові Національної спілки журналістів України, виповнилося 50 років. Із цієї нагоди я попросила шановного науковця та викладача відповісти на декілька запитань.

— **Маріане Юрійовичу, у Вас широке коло обов'язків у зв'язку з тим, що працюєте і директором інституту, і на кафедрі. Розкажіть про роботу в них.**

— На кафедрі промайнуло все моє життя як викладача. Спочатку це була кафедра політології на історичному факультеті, випускником якого я став. Із 2006 року при створенні нового підрозділу — факультету суспільних наук — наша кафедра є однією з таких у суспільно-гуманітарному спрямуванні. Фактично вона сприяла зародженню ФСН. Тут трудилися однодумці, з котрими легко створювалося та розбудовувалося. Вони багато зробили

для розвитку і власне кафедри, і факультету в цілому. Пишаємося також своїми випускниками.

Спершу були тільки політологи, а нині вже готуємо кваліфікованих державних та публічних службовців, управлінців різних рівнів. І є попит! Останніми роками, із подальшим розвитком демократії, процесом децентралізації, ми змогли поповнити ряди у сфері публічного управління, зокрема в територіальних громадах, міських, районних, обласних управлінських центрах, осередках надання публічних послуг не тільки на Закарпатті. Серед наших вихованців є народні депутати, представники

органів місцевого самоврядування, багато з них працює у сфері публічного управління, у партіях та неурядових організаціях, волонтерить, служить у ЗСУ, дехто пішов у науку, тобто всі — суспільно корисні. Отож, вважаю, що ми свою місію як викладачі виконуємо добре. Думаю, це найважливіше в розвитку нашої кафедри.

Стосовно НДІ регіоналістики, то він заснований у 2009-ому. І вже 10 років його очолюю. При ньому функціонують чотири науково-дослідні відділи: управління регіональним розвитком, етнополітології, аналізу емпіричних показників політичного розвитку та демократичного транзиту й моніторингу політичної ситуації та громадської думки.

Результати науково-дослідної роботи опрацьовуємо й подаємо у вигляді наукових статей, брошур, монографій. НДІ регіоналістики щороку виступає ініціатором проведення наукових, експертних та інших публічних заходів. При Інституті також діє видавничка серія «Studia Regionalistica», створили інформаційно-аналітичний журнал «Регіоналістика», залучаємо до співпраці молодь, інших колег...

— **Причому Ви ще й викладаєте навчальні дисципліни...**

— Звичайно. Склалося так, що я все життя — у сфері освіти. Виріс у родині педагогів, учителів-філологів. Але ніколи не думав, що і я йтиму цим шляхом. Спочатку себе бачив точно не у викладанні. Любив історію, події, факти. Але мене швидше манила науково-дослідна діяльність. Однак радий, що її у своєму житті поєднав із педагогічною. Мабуть, так вирішила доля. Після університету випала нагода попрацювати в сільській школі вчителем історії. Відтоді я

влип... Мав можливість потрудитися педагогом і в технікумі. А в підсумку — дотепер в університеті. Мені завжди подобалася робота з дітьми; молоддю, передавати досвід, розповідати щось цікаве, організувати виховні, навчальні заходи, проводити послідовників у дорослій професійне життя. Ставлюся завжди до них із повагою. Думаю, це взаємно. Дістаю задоволення від співпраці і як академічний наставник, і як науковий керівник, і як викладач.

— **Яким, на Ваш погляд, повинен бути стержень у середині тих, хто стає на шлях політологів чи управлінців?**

— Думаю, насамперед необхідно любити людей, бути людиноцентром, тому що йдеться про публічну роботу й постійну взаємодію із соціумом. Однозначно: якщо немає терпіння, поваги, любові, уміння або ж бодай бажання комунікувати, то сенсу займатися політологією або ж публічним управлінням теж немає. У наш час, коли відчувається так названа «криза гуманізму», ми повинні «олюднювати» людину, творити заради неї, виховувати людину-патріота. То — наша місія, особливо в демократичному суспільстві, у публічному просторі, в Україні, яка нині переживає найбільшу трагедію людства — війну. Тому в епіцентр уваги має повернутися людина, повага, інтерес і розуміння потреб. Це не є формальним, інструментальним чи банальним, натомість — основа для майбутнього України. У сфері політичних та публічно-управлінських наук, інших соціально орієнтованих напрямків існує запит на фахівців, які були б наділені саме вищезазначеними якостями.

— **Розмірковуючи над Вашими словами, згадала, що на**

своєї сторінці в одній із соціально-мереж іноді розміщуєте авторські вірші. Хобі чи ж думки самі по собі заплітаються в поетичні рядки?

— Складатися римовані думки почали років 5–6 тому. То — мої емоції, якими живу, внутрішній світ. Оpubліковані вірші є своєрідною пробою пера. Вийде з цього щось серйозне чи ні — не знаю. Але продовжу їх продукувати. Римовані думки — вияв власних переживань, життєвих поглядів. Останнім часом на них впливає війна. Чимало є філософських зрізів, описів подій, але це все те, що супроводжує моє буття. Не пишу про те, чого не бачу, не відчуваю.

— **А що відчуваєте з нагоди власного ювілею?**

— Не вважаю його особливим днем, просто день народження. Так склалося, що більшість близьких і членів моєї родини народилися весною, як я; тому для мене це — просто ще одне весняне сімейне свято й можливість зустрітись усією родиною, побачити близьких та добре провести з ними час.

— **За 50 років, уважаєте, життя склалося саме так, як жало?**

— Певних мрій та планів у дитинстві прожити життя «саме так» не було. Я точно тоді не мріяв бути тим, ким зараз є. Так просто склалося. Але я не жалкую, дякуючи Богу! Насправді мені щастило з людьми, котрі оточували мене, із якими співпрацював. І це не лише в університеті...

Р. С. Вітаємо Маріана Юрійовича з ювілеєм, дякуємо за постійну співпрацю з «Поглядом» і бажаємо ще багато життєвих весел у мирі та з натхненням!

Маріанна ЧАЙБИНЕЦЬ,
студентка
відділення журналістики.

Із великодніх відмінностей

Великдень є одним із найважливіших релігійних свят християн. Символізує перемогу життя над смертю, добра над злом та віри над сумнівами. Звісно, це й родинне торжество, коли рідні, близькі збираються за столом, обмінюються писанками, іншими подарунками, привітаннями: «Христос воскрес! — Воїстину воскрес!»

Що ж кладуть у великодній кошик, наприклад, у Закарпатській та Запорізькій областях? Насамперед можна помітити, що паски в східній частині України — глазуровані, солодкі, із додаванням родзинок, цукатів у тісто; натомість

на заході поширені хлібні святкові вироби з різними візерунками. Також варто зазначити, що в козацькому краї не ставлять масло (часто у вигляді барана) та шовдарь, а замінюють ковбасою та салом.

Утім, є ще багато звичаїв, які відрізняються. Скажімо, великодній поливаний понеділок не є традицією на сході (принаймні мало хто звідти чув про неї).

Усе ж, незважаючи на різні звичаї, Великдень для українців завжди буде світлим родинним святом.

Поліна МОРУГА,
студентка
відділення журналістики.

Обговорення важливих кроків для майбутнього

Кафедри фізичного виховання — 75!

19–20 квітня відбувся захід, присвячений 75-ій річниці кафедри фізичного виховання факультету здоров'я та фізичного виховання — II науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасний стан і перспективи вдосконалення національної системи фізичного виховання і спорту в умовах війни та у післявоєнний період».

У форумі брали участь науковці з різних закладів вищої освіти України та окремі закордонні — Румунії, Китаю. Розглянули

питання про стан і перспективи вдосконалення національної системи фізичного виховання та спорту; інноваційні технології використання засобів фізичного виховання у фізичній терапії; теоретико-методологічні засади національної системи освіти й педагогіки в парадигмі європейського вектора розвитку.

За підсумками роботи конференції ухвалено резолюцію.

Катерина ІСАЧЕНКО,
студентка
відділення журналістики.

АНЕКДОТИ

Кажуть, що в будинку геніїв має бути безлад. Дивлюся на свою дитину — і гордість розпирає! Ейнштейна виховую!..

Це був дуже дивний день... Спочатку я знайшов капелюха, повного грошей. Потім за мною гнався якийсь лютий чоловік із гітарою!

— Ольго Іванівно, а Тихий океан завжди тихий?

— Петрику, а ти не можеш поставити ще оригімальніші запитання?

— Можу! Коли померло Мертве море?

ДО УВАГИ ЧИТАЧІВ!

Читайте «Погляд» на сайті Ужгородського національного університету за покликанням: uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-poglyad/issues. А з найважливішими матеріалами номера ознайомлюйтеся на сторінці газети в соціальній мережі «Фейсбук»: www.facebook.com/uzhnu.poglyad.

У 2022 році в УжНУ навчалось 1260 студентів з Індії, 127 із Нігерії, 49 — із Західної Європи, 48 із Йорданії, 20 із Гани, 18 із Палестини й Бангладешу.

ПОГЛЯД

Орган вченої ради Ужгородського національного університету. Замовлення № 676. Ціна — безкоштовно. Виходить щомісяця. Номер підписано до друку 2.05.23. Засновник і видавець — ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 88003, м. Ужгород, вул. Підгірна, 46. Номер надруковано у видавництві «А-Прінт», 46010, м. Тернопіль, вул. Текстильна, 28. Тел.: (352) 52–27–37, 067–350–17–94. Наклад — 1000 примірників. Формат А3, 2 ум. друк. арк. Реєстраційне свідоцтво ЗТ № 449/41 від 7.02.2008. Відповідальність за зміст публікацій покладається на авторів. Відповідальна за випуск номера: М.Б.Гараздій.

Головний редактор:
В.Ю.ТАРАСЮК.

Художній редактор:
К.В.ЖЕРЕБАК.

Коректор:
М.Б.ГАРАЗДІЙ.

Адреса редакції: 88016, м. Ужгород,
вул. Університетська, 14 (ауд. 424).

Поштова скринька:
poglyad@uzhnu.edu.ua

Телефон редакції:
067-880-85-71.